כיתה י' | תנ"ך | שיעור 5 מתוך 9 | 45 דק' | שמות לו, א-לח

ממלכתי: ספר שמות (חטא העגל ובניית המשכן, שמות לב-מ) נלמד בחטיבה העליונה בלימודי התנ"ך (קריאה צמודה, ניתוח ספרותי ודיון ערכי); יש לבדוק מול תכנית הבגרות העדכנית ובחירת בית הספר. חמ"ד: לימוד חומש עם פרשנים (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו, אור החיים ומדרש); הפרשנות מסומנת כפרשנות. יש לבדוק מול התכנון השנתי של בית הספר.

"מרבים העם להביא": די והותר

🎯 מטרות השיעור

- התלמידים יתארו את תחילת העבודה: מסירת התרומה לחכמים, עודף הנדבות והכרזת משה, ועשיית היריעות, הקרשים והפרוכת (לו, א-לח)
- התלמידים ינתחו את הביטוי "דַּיָּם לְכָל־הַמְּלָאכָה--לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ; וְהוֹתֵר" בעזרת אור החיים וספורנו
- התלמידים יסבירו את הכפילות בין ציווי המשכן (כה-כז) לעשייתו (לו-לח) לפי הרמב"ן וספורנו, וידונו ביושר ובגבולות של נתינה

❓ השאלה הגדולה של השיעור

מה עושים כשנותנים יותר מדי?

החכמים באים אל משה ואומרים "מַרְבִּים הָעָם לְהָבִיא, מִדֵּי הָעֲבֹדָה", ומשה מכריז: "אִישׁ וְאִשָּׁה אַל־יַעֲשׂוּ־עוֹד מְלָאכָה, לִתְרוּמַת הַקֹּדֶשׁ" (לו, ה-ו). מתי נתינה צריכה להיעצר?

🧪 פתיחה

מספרים על מבצע איסוף לנזקקים שקיבל כל כך הרבה שהמחסן התמלא. שואלים: מה צריך המארגן לעשות? להמשיך לקבל? לעצור? להעביר הלאה? למה יש מי שיעדיף לא לעצור? אחרי דיון קצר: בפרק לו משה עוצר.

📖 הסבר למורה

ההתחלה (א-ז): בצלאל, אהליאב "וְאֶל כָּל־אִישׁ חֲכַם־לֵב" מקבלים את התרומה, והעם ממשיך להביא "עוֹד, נְדָבָה--בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר". החכמים עוזבים את עבודתם ("אִישׁ־אִישׁ מִמְּלַאכְתּוֹ, אֲשֶׁר־הֵמָּה עֹשִׂים") כדי לדווח למשה שיש יותר מדי. משה מעביר קול במחנה, ו"וַיְכֻלֶּא הָעָם, מֵהָבִיא". הניגוד לחטא העגל בולט: שם העם נתן זהב לעגל, וכאן הוא נותן עד שצריך לעצור אותו.

"דים... והותר" (ז): הפסוק נשמע סותר: אם יש "די", אין "הותר". אור החיים שואל זאת במפורש: "אִם דַּיָּם אֵינוֹ הוֹתֵר, וְאִם הוֹתֵר אֵינוֹ דַּיָּם", ומציע שכל מה שהביאו נכנס למשכן בדרך נס, כי "חָשׁ ה' לִכְבוֹד כָּל אִישׁ שֶׁטָּרְחוּ וְהֵבִיאוּ". ספורנו מפרש שהיה די ויותר, "בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא הָיוּ צְרִיכִים לְצַמְצֵם". רש"י מבאר את התחביר: "לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ וּלְהוֹתֵר".

העשייה (ח-לח): "וַיַּעֲשׂוּ כָּל־חֲכַם־לֵב בְּעֹשֵׂי הַמְּלָאכָה, אֶת־הַמִּשְׁכָּן--עֶשֶׂר יְרִיעֹת", ואחריהן יריעות עיזים, הקרשים והבריחים, הפרוכת והמסך. הפרטים חוזרים כמעט מילה במילה על פרק כו. הרמב"ן מציין ש"הֶחְזִיר בַּתּוֹרָה מְלָאכֶת הַמִּשְׁכָּן חָמֵשׁ פְּעָמִים", וספורנו מסביר שהכפילות באה "לְהוֹדִיעַ שֶׁעָשׂוּ הַכֹּל בְּכִוּוּן". המילים "וַיְהִי הַמִּשְׁכָּן, אֶחָד" מבטאות את המטרה: חלקים רבים שנעשים לבית אחד.

📜 הפסוקים (מכון ממרא, נוסח מנוקד)

שמות פרק לו, פסוקים א-יג

(א) וְעָשָׂה בְצַלְאֵל וְאָהֳלִיאָב וְכֹל אִישׁ חֲכַם־לֵב, אֲשֶׁר נָתַן ה' חָכְמָה וּתְבוּנָה בָּהֵמָּה, לָדַעַת לַעֲשֹׂת, אֶת־כָּל־מְלָאכֶת עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ--לְכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה, ה'.

(ב) וַיִּקְרָא מֹשֶׁה, אֶל־בְּצַלְאֵל וְאֶל־אָהֳלִיאָב, וְאֶל כָּל־אִישׁ חֲכַם־לֵב, אֲשֶׁר נָתַן ה' חָכְמָה בְּלִבּוֹ--כֹּל אֲשֶׁר נְשָׂאוֹ לִבּוֹ, לְקָרְבָה אֶל־הַמְּלָאכָה לַעֲשֹׂת אֹתָהּ.

(ג) וַיִּקְחוּ מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה, אֵת כָּל־הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הֵבִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִמְלָאכֶת עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ--לַעֲשֹׂת אֹתָהּ; וְהֵם הֵבִיאוּ אֵלָיו עוֹד, נְדָבָה--בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר.

(ד) וַיָּבֹאוּ, כָּל־הַחֲכָמִים, הָעֹשִׂים, אֵת כָּל־מְלָאכֶת הַקֹּדֶשׁ--אִישׁ־אִישׁ מִמְּלַאכְתּוֹ, אֲשֶׁר־הֵמָּה עֹשִׂים.

(ה) וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר, מַרְבִּים הָעָם לְהָבִיא, מִדֵּי הָעֲבֹדָה לַמְּלָאכָה, אֲשֶׁר־צִוָּה ה' לַעֲשֹׂת אֹתָהּ.

(ו) וַיְצַו מֹשֶׁה, וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בַּמַּחֲנֶה לֵאמֹר, אִישׁ וְאִשָּׁה אַל־יַעֲשׂוּ־עוֹד מְלָאכָה, לִתְרוּמַת הַקֹּדֶשׁ; וַיִּכָּלֵא הָעָם, מֵהָבִיא.

(ז) וְהַמְּלָאכָה, הָיְתָה דַיָּם לְכָל־הַמְּלָאכָה--לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ; וְהוֹתֵר.

(ח) וַיַּעֲשׂוּ כָּל־חֲכַם־לֵב בְּעֹשֵׂי הַמְּלָאכָה, אֶת־הַמִּשְׁכָּן--עֶשֶׂר יְרִיעֹת: שֵׁשׁ מָשְׁזָר, וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי--כְּרֻבִים מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב, עָשָׂה אֹתָם.

(ט) אׇרֶךְ הַיְרִיעָה הָאַחַת, שְׁמֹנֶה וְעֶשְׂרִים בָּאַמָּה, וְרֹחַב אַרְבַּע בָּאַמָּה, הַיְרִיעָה הָאֶחָת: מִדָּה אַחַת, לְכָל־הַיְרִיעֹת.

(י) וַיְחַבֵּר אֶת־חֲמֵשׁ הַיְרִיעֹת, אַחַת אֶל־אֶחָת; וְחָמֵשׁ יְרִיעֹת חִבַּר, אַחַת אֶל־אֶחָת.

(יא) וַיַּעַשׂ לֻלְאֹת תְּכֵלֶת, עַל שְׂפַת הַיְרִיעָה הָאֶחָת, מִקָּצָה, בַּמַּחְבָּרֶת; כֵּן עָשָׂה, בִּשְׂפַת הַיְרִיעָה, הַקִּיצוֹנָה, בַּמַּחְבֶּרֶת הַשֵּׁנִית.

(יב) חֲמִשִּׁים לֻלָאֹת, עָשָׂה בַּיְרִיעָה הָאֶחָת, וַחֲמִשִּׁים לֻלָאֹת עָשָׂה בִּקְצֵה הַיְרִיעָה, אֲשֶׁר בַּמַּחְבֶּרֶת הַשֵּׁנִית: מַקְבִּילֹת, הַלֻּלָאֹת--אַחַת, אֶל־אֶחָת.

(יג) וַיַּעַשׂ, חֲמִשִּׁים קַרְסֵי זָהָב; וַיְחַבֵּר אֶת־הַיְרִיעֹת אַחַת אֶל־אַחַת, בַּקְּרָסִים, וַיְהִי הַמִּשְׁכָּן, אֶחָד.

שמות פרק לו, פסוקים יד-לח

(יד) וַיַּעַשׂ יְרִיעֹת עִזִּים, לְאֹהֶל עַל־הַמִּשְׁכָּן: עַשְׁתֵּי־עֶשְׂרֵה יְרִיעֹת, עָשָׂה אֹתָם.

(טו) אׇרֶךְ הַיְרִיעָה הָאַחַת, שְׁלֹשִׁים בָּאַמָּה, וְאַרְבַּע אַמּוֹת, רׇחַב הַיְרִיעָה הָאֶחָת: מִדָּה אַחַת, לְעַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה יְרִיעֹת.

(טז) וַיְחַבֵּר אֶת־חֲמֵשׁ הַיְרִיעֹת, לְבָד; וְאֶת־שֵׁשׁ הַיְרִיעֹת, לְבָד.

(יז) וַיַּעַשׂ לֻלָאֹת חֲמִשִּׁים, עַל שְׂפַת הַיְרִיעָה, הַקִּיצֹנָה, בַּמַּחְבָּרֶת; וַחֲמִשִּׁים לֻלָאֹת, עָשָׂה עַל־שְׂפַת הַיְרִיעָה, הַחֹבֶרֶת, הַשֵּׁנִית.

(יח) וַיַּעַשׂ קַרְסֵי נְחֹשֶׁת, חֲמִשִּׁים, לְחַבֵּר אֶת־הָאֹהֶל, לִהְיֹת אֶחָד.

(יט) וַיַּעַשׂ מִכְסֶה לָאֹהֶל, עֹרֹת אֵילִם מְאָדָּמִים, וּמִכְסֵה עֹרֹת תְּחָשִׁים, מִלְמָעְלָה.

(כ) וַיַּעַשׂ אֶת־הַקְּרָשִׁים, לַמִּשְׁכָּן, עֲצֵי שִׁטִּים, עֹמְדִים.

(כא) עֶשֶׂר אַמּוֹת, אׇרֶךְ הַקָּרֶשׁ; וְאַמָּה וַחֲצִי הָאַמָּה, רׇחַב הַקָּרֶשׁ הָאֶחָד.

(כב) שְׁתֵּי יָדוֹת, לַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד, מְשֻׁלָּבֹת, אַחַת אֶל־אֶחֹת; כֵּן עָשָׂה, לְכׇל קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן.

(כג) וַיַּעַשׂ אֶת־הַקְּרָשִׁים, לַמִּשְׁכָּן: עֶשְׂרִים קְרָשִׁים, לִפְאַת נֶגֶב תֵּימָנָה.

(כד) וְאַרְבָּעִים, אַדְנֵי־כֶסֶף--עָשָׂה, תַּחַת עֶשְׂרִים הַקְּרָשִׁים: שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת־הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד, לִשְׁתֵּי יְדֹתָיו, וּשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת־הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד, לִשְׁתֵּי יְדֹתָיו.

(כה) וּלְצֶלַע הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית, לִפְאַת צָפוֹן, עָשָׂה, עֶשְׂרִים קְרָשִׁים.

(כו) וְאַרְבָּעִים אַדְנֵיהֶם, כֶּסֶף--שְׁנֵי אֲדָנִים, תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד, וּשְׁנֵי אֲדָנִים, תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד.

(כז) וּלְיַרְכְתֵי הַמִּשְׁכָּן, יָמָּה, עָשָׂה, שִׁשָּׁה קְרָשִׁים.

(כח) וּשְׁנֵי קְרָשִׁים עָשָׂה, לִמְקֻצַעֹת הַמִּשְׁכָּן--בַּיַּרְכָתָיִם.

(כט) וְהָיוּ תוֹאֲמִם, מִלְמַטָּה, וְיַחְדָּו יִהְיוּ תַמִּים אֶל־רֹאשׁוֹ, אֶל־הַטַּבַּעַת הָאֶחָת; כֵּן עָשָׂה לִשְׁנֵיהֶם, לִשְׁנֵי הַמִּקְצֹעֹת.

(ל) וְהָיוּ, שְׁמֹנָה קְרָשִׁים, וְאַדְנֵיהֶם כֶּסֶף, שִׁשָּׁה עָשָׂר אֲדָנִים--שְׁנֵי אֲדָנִים שְׁנֵי אֲדָנִים, תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד.

(לא) וַיַּעַשׂ בְּרִיחֵי, עֲצֵי שִׁטִּים--חֲמִשָּׁה, לְקַרְשֵׁי צֶלַע־הַמִּשְׁכָּן הָאֶחֶת.

(לב) וַחֲמִשָּׁה בְרִיחִם, לְקַרְשֵׁי צֶלַע־הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית; וַחֲמִשָּׁה בְרִיחִם לְקַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן, לַיַּרְכָתַיִם יָמָּה.

(לג) וַיַּעַשׂ, אֶת־הַבְּרִיחַ הַתִּיכֹן, לִבְרֹחַ בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים, מִן־הַקָּצֶה אֶל־הַקָּצֶה.

(לד) וְאֶת־הַקְּרָשִׁים צִפָּה זָהָב, וְאֶת־טַבְּעֹתָם עָשָׂה זָהָב--בָּתִּים, לַבְּרִיחִם; וַיְצַף אֶת־הַבְּרִיחִם, זָהָב.

(לה) וַיַּעַשׂ, אֶת־הַפָּרֹכֶת, תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי, וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר; מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב עָשָׂה אֹתָהּ, כְּרֻבִים.

(לו) וַיַּעַשׂ לָהּ, אַרְבָּעָה עַמּוּדֵי שִׁטִּים, וַיְצַפֵּם זָהָב, וָוֵיהֶם זָהָב; וַיִּצֹק לָהֶם, אַרְבָּעָה אַדְנֵי־כָסֶף.

(לז) וַיַּעַשׂ מָסָךְ לְפֶתַח הָאֹהֶל, תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר, מַעֲשֵׂה, רֹקֵם.

(לח) וְאֶת־עַמּוּדָיו חֲמִשָּׁה וְאֶת־וָוֵיהֶם, וְצִפָּה רָאשֵׁיהֶם וַחֲשֻׁקֵיהֶם זָהָב; וְאַדְנֵיהֶם חֲמִשָּׁה, נְחֹשֶׁת.

שם ה' מובא בכתיב ה'. הפסוקים המלאים בקישורים למטה.

⚖️ כתוב / מפרשים

בצד אחד מה שכתוב בפסוק, ובצד השני פירוש. הפירוש הוא דרך אחת להבין, לא חלק מהפסוק.

📜 **כתוב:** "וְהַמְּלָאכָה, הָיְתָה דַיָּם לְכָל־הַמְּלָאכָה--לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ; וְהוֹתֵר" (שמות לו, ז)

💭 **מפרשים:** אור החיים: "הֵם שְׁנֵי דְּבָרִים הַפְּכִיִּים". תשובתו: ה' "חָשׁ ה' לִכְבוֹד כָּל אִישׁ שֶׁטָּרְחוּ וְהֵבִיאוּ", ולכן נכנס הכול למשכן. ספורנו: "בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא הָיוּ צְרִיכִים לְצַמְצֵם אֹפֶן עֲשִׂיָּתָם".

📜 **כתוב:** "אִישׁ וְאִשָּׁה אַל־יַעֲשׂוּ־עוֹד מְלָאכָה, לִתְרוּמַת הַקֹּדֶשׁ" (שמות לו, ו)

💭 **מפרשים:** ספורנו: משה "לֹא הִכְרִיז שֶׁלֹּא יָבִיאוּ נְדָבָה כִּרְצוֹנָם", אלא שלא יעשו עוד עבודה, כמו טוויה. הרמב"ן: "הַמָּמוֹן יִקָּרֵא מְלָאכָה", כלומר שלא יביאו עוד דבר.

📜 **כתוב:** "וַיַּעֲשׂוּ כָל־חֲכַם־לֵב בְּעֹשֵׂי הַמְּלָאכָה, אֶת־הַמִּשְׁכָּן" (שמות לו, ח)

💭 **מפרשים:** רמב"ן: התורה "הֶחְזִיר בַּתּוֹרָה מְלָאכֶת הַמִּשְׁכָּן חָמֵשׁ פְּעָמִים". ספורנו: הכפילות באה "לְהוֹדִיעַ שֶׁעָשׂוּ הַכֹּל בְּכִוּוּן", כלומר לדייק במה שנצטוו.

👩‍🏫 מהלך השיעור (45 דקות)

חומרים: תנ"ך (או דף הפסוקים מהעמוד הזה), מצגת, דף עבודה, לוח

1. פתיחה: מחסן מלא מדי (4 דקות)
2. קריאה: לו, א-ז, ומעקב אחרי "מלאכה" (9 דקות)
3. חברותא: "דים... והותר" עם אור החיים וספורנו (10 דקות)
4. טבלת השוואה: ציווי (כו) מול עשייה (לו) בפסוקים נבחרים (10 דקות)
5. למה התורה חוזרת? רמב"ן וספורנו (7 דקות)
6. דיון וכרטיס יציאה (5 דקות)

💬 שאלות לדיון

הבנה (מה כתוב?)

1. מה דיווחו החכמים למשה, ומה עשה משה (לו, ד-ו)?
2. מה עשו "כל חכם לב" בפסוקים ח-יג?

פרשנות (מה זה אומר?)

1. איך מיישב אור החיים את הסתירה בין "דים" ל"הותר"?
2. למה לדעת הרמב"ן וספורנו חוזרת התורה על כל פרטי המשכן?

הערכה (מה דעתי?)

1. האם ראוי לעצור אנשים מלתת? מתי כן ומתי לא?
2. מה אפשר ללמוד מכך שהחכמים דיווחו על עודף, ולא שמרו אותו לעצמם?

🏁 סיכום השיעור

פרק לו מציג רגע נדיר: עם שנותן יותר מדי ומנהיג שמכריז "די". המשכן נבנה מנתינה שופעת אבל גם מגבולות ומיושר של מי שמנהלים את התרומות. העשייה חוזרת בדיוק על הציווי, וכך מתברר שנדבת הלב והדיוק במצווה הולכים יחד.

🎟️ כרטיס יציאה (2 דקות)

כל תלמיד משלים: "מצב שבו צריך לומר די גם לדבר טוב: _____".

🧭 התאמה לפי זרם

השיעור מתאים לשני הזרמים. ההבדל בדגשים:

ממלכתי

- קריאה ספרותית: הפועל "הביא" והשורש מל"ך ("מלאכה") בפרק, ומשמעויותיהם המשתנות.
- השוואה מבנית: טבלת ציווי מול עשייה (כו, א-ו מול לו, ח-יג); מה זהה ומה השתנה (ציווי בגוף שני, עשייה בגוף שלישי).
- ערכים: שקיפות ויושר בניהול כספי ציבור; ניגוד לחטא העגל (זהב לעגל מול זהב למשכן).
- דיון פתוח: תרבות ההתנדבות בישראל, ומתי "יותר מדי" פוגע.

ממלכתי-דתי (חמ"ד)

- אור החיים (לו, ז): "חָשׁ ה׳ לִכְבוֹד כָּל אִישׁ שֶׁטָּרְחוּ וְהֵבִיאוּ": כל נדבה רצויה לפני ה׳.
- רמב"ן (לו, ח): "הֶחְזִיר בַּתּוֹרָה מְלָאכָת הַמִּשְׁכָּן חָמֵשׁ פְּעָמִים": חיבת המצווה והדיוק בה.
- ספורנו (לו, ה): נדבת העם הייתה יותר מן המלאכה שנצטוו "בְּלִי תּוֹסֶפֶת וְגֵרָעוֹן": אין להוסיף על המצווה.

- מידות: יושרם של החכמים, וזריזות העם "בבקר בבקר".

💡 הערות למורה

החלק השני של הפרק טכני. אין צורך לקרוא את כולו: מספיק לבחור את פסוקים ח-יג ולהשוות לכו, א-ו. אפשר להראות שרטוט פשוט של היריעות והקרשים כדי שהתלמידים יבינו על מה מדובר. למתקשים: דף עם תמיכה.

📝 בדף העבודה

"מרבים העם להביא", "דים... והותר" עם אור החיים וספורנו, טבלת ציווי מול עשייה, כפילות לפי הרמב"ן, שאלה בסגנון בגרות ומחוון. יש גם גרסה עם תמיכה.

מקורות

- שמות לו (מכון ממרא)
- אור החיים על שמות לו, ז (ספריא)
- ספורנו על שמות לו, ז (ספריא)
- רש"י על שמות לו, ז (ספריא)
- רמב"ן על שמות לו, ו (ספריא)
- רמב"ן על שמות לו, ח (ספריא)
- ספורנו על שמות לו, ח (ספריא)

מחוון: "מרבים העם להביא": די והותר

1. "מַרְבִּים הָעָם לְהָבִיא, מִדֵּי הָעֲבֹדָה לַמְּלָאכָה". משה: "וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בַּמַּחֲנֶה", "אִישׁ וְאִשָּׁה אַל־יַעֲשׂוּ־עוֹד מְלָאכָה, לִתְרוּמַת הַקֹּדֶשׁ", ו"וַיִּכָּלֵא הָעָם, מֵהָבִיא".
2. דומה: נתינה מהירה של זהב בידי העם. שונה: בעגל הנתינה הייתה לחטא ואהרן ביקש אותה; במשכן הנתינה הייתה מרצון ("נְדָבָה--בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר") ונעצרה רק כשהיה די.
3. קושי: "אִם דָּיָם אֵינוֹ הוֹתֵר, וְאִם הוֹתֵר אֵינוֹ דָּיָם". תשובה: "חָשׂ ה' לִכְבוֹד כָּל אִישׁ שֶׁטָּרְחוּ וְהֵבִיאוּ", וכל הנדבה נכנסה למשכן בנס. (תשובה לפי ספורנו מתקבלת: היה די בלי לצמצם.)
4. כו, א: "וְאֶת־הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה, עֶשֶׂר יְרִיעֹת"; לו, ח: "אֶת־הַמִּשְׁכָּן--עֶשֶׂר יְרִיעֹת". כו, ו: "וְהָיָה הַמִּשְׁכָּן, אֶחָד"; לו, יג: "וַיְהִי הַמִּשְׁכָּן, אֶחָד". ההבדל: ציווי לעתיד ("תעשה", "והיה") מול תיאור של מה שנעשה ("ויעשו", "ויהי").
5. רמב"ן: "הֶחְזִיר בַּתּוֹרָה מְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן חָמֵשׁ פְּעָמִים", כדי להראות שהחכמים שמעו, הבינו ועשו הכול. ספורנו: "לְהוֹדִיעַ שֶׁעָשׂוּ הַכֹּל בְּכִוּוּן".
6. חלקים רבים שמתחברים לבית אחד; כמו העם, שבו כל אחד הביא משהו אחר, והתוצאה אחת. תשובה מנומקת.
7. א. העם: "עוֹד, נְדָבָה--בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר" עד ש"מַרְבִּים הָעָם לְהָבִיא"; משה: "וַיִּכָּלֵא הָעָם, מֵהָבִיא" (6). ב. קושי: "דים" ו"הותר" סותרים. אור החיים: נס, כל הנדבה נכנסה; או: נראה כיותר אבל התברר כמדויק. ספורנו: היה די ויותר, "שֶׁלֹּא הָיוּ צְרִיכִים לְצַמְּצֵם" (8). ג. רמב"ן: הכפילות מלמדת שהחכמים הבינו וביצעו בדיוק; ספורנו: עשו הכול בכוונה למצווה (6).

פרשנות מסומנת כפרשנות (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו, אור החיים ופרשנים נוספים מתוך ספריא). נוסח הפסוקים ממכון ממרא; שם ה' מובא בכתיב ה'. ממלכתי: ספר שמות (חטא העגל ובניית המשכן, שמות לב-מ) נלמד בחטיבה העליונה בלימודי התנ"ך (קריאה צמודה, ניתוח ספרותי ודיון ערכי); יש לבדוק מול תכנית הבגרות העדכנית ובחירת בית הספר. חמ"ד: לימוד חומש עם פרשנים (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו, אור החיים ומדרש); הפרשנות מסומנת כפרשנות. יש לבדוק מול התכנון השנתי של בית הספר.